

Eigen windmolen op zee

Jeroen de Haas (1959) en Matthijs Bierman (1964) van Triodos Bank op het hoofdkantoor van Eneco.

Het plan ontstaat tijdens het gesprek. Als de bewoners van Den Haag nu eens een eigen aandeel konden kopen in een windmolenpark voor de kust van Scheveningen? Dan zijn ze eigenaar en betalen minder belasting op hun energie. Dan zou de bouw van het park met veel en veel minder subsidie uitkunnen. De ontmoeting tussen Jeroen de Haas van Eneco en Matthijs Bierman van Triodos Bank levert de aanzet tot een nieuw businessmodel voor de exploitatie van lokale energie.

+ TEKST JAN BOM + FOTOGRAFIE MAAIKE VERGOUWE

“**H**et voelde als excommunicatie, als ik daar op terugkijk. Nutsbedrijf was een scheldwoord geworden”, zegt Jeroen de Haas. Katholieken weten wel wat hij daarmee bedoelt. Een geëxcommuniceerde is iemand die uit de kerkelijke gemeenschap is gestoten, in de ban is gedaan. Zo voelde de huidige CEO van Eneco zich, toen hij in 2000 toetrad tot de Raad van Bestuur, verantwoordelijk voor operaties. Juist op dat moment begon de marktwerking. Energiebedrijven moesten in een vrije markt met elkaar gaan concurreren. Ook Eneco zat met de gebakken peren. De Haas analyseert: “Door de marktwerking zijn energiebedrijven op enorme afstand van de burgers gezet. Er moest meer nadruk komen op marketing, sponsoring, het stoppen van technologische innovatie. Het maatschappelijk belang van onze bedrijven leek even te zijn vergeten. En die commerciële focus leidde tot minder vertrouwen. Bij de burger en dus bij onze klant. Je kon eigenlijk niets goed meer doen. Ineens kregen we switchende klanten, met een fors aantal nieuwe handelingen als gevolg. Fouten van collega-bedrijven straalden op ons af. Zelfs de overheden dachten: energiebedrijven, daar hebben wij niets meer mee te maken.” De Haas begon aan een speurtocht, die door gaat tot op de dag van vandaag: “Je kunt je met het leveren van energie ook niet onderscheiden. Het is net als met CO₂, dat is ook onzichtbaar. Stonk het maar, dan waren we al heel wat verder. Nu heb ik er persoonlijk een hekel aan

als mensen zeggen dat ik iets niet goed doe. Ik heb me dus te pletter gewerkt. Als je in zo'n marktsituatie je eigen gezicht wilt inkleuren, dan moet je bijna extreem doen wat de burger van je verwacht. Wat is dat dan? Naast nette afrekeningen verzorgen ook duurzaam zijn. Zo is het bij ons begonnen. Van buiten naar binnen. Toen ook nog duidelijk werd dat we minder afhankelijk willen worden van fossiele brandstoffen, was de richting voor ons bepaald. Groen.” Dat is de boodschap die De Haas sinds 2007 als bestuursvoorzitter uitdraagt, zoekend naar mogelijkheden om de relatie met zijn klanten te verstevigen.

Bierman: “Waar in het bedrijf landt het duurzaamheidsdenken eerst? Bij de jonge medewerkers?”

De Haas: “Ja! De jongeren pakken dit het snelste op: ‘Goh, wat leuk. Kunnen we daar iets mee?’ Bij onze handelspoot ontstond het idee: misschien kunnen we ons specialiseren door stroom uit windenergie te gaan verhandelen. Maar hoe doe je dat? Dan moet je heel veel verstand hebben van wind in de regio. Als je nu op deze afdeling komt, zitten daar niet alleen meer mensen te kijken naar de vraag: wat doet de APX, de handel in gas en elektriciteit? Je vindt er nu ook meteorologen. Die vragen zich af: ‘Waait het vandaag, jongens? Wat gaat er op de Noordzee gebeuren? En in noordoost Friesland?’ Met onze kennis van de wind kunnen we nu hele goede stroomafnamecontracten voor windparken op zee opstellen.”

BANKIER OP BEZOEK

Wat is voor jou de belangrijkste financiële drempel op weg naar duurzaamheid? Met deze vraag gaat directeur Matthijs Bierman van de duurzame Triodos Bank Nederland op bezoek bij ondernemingen.

Bierman: “Helpt de overheid om duurzame innovatie mogelijk te maken?”

De Haas: “Er gebeurt in deze kabinetsperiode wel meer dan in de vorige periode. Maar het gebeurt te weinig gericht. Wij kunnen als Nederland niet een hoofdrol gaan opeisen in de wereld. Dat gaat echt niet. We zijn te klein. Wat China doet, wat Amerika doet, dat kunnen wij niet. Je moet dus kiezen. Hoe kan Nederland in de duurzame technologie wel een positie veroveren? Het mooiste is om dat zoveel mogelijk te laten matchen met onze eigen primaire energiebehoeften. Wij zijn sterk in gas, wat een fantastische transitiebrandstof naar duurzaamheid is, met een veel lagere CO₂-uitstoot dan kolen. En wind. De Noordzee is een geweldige bron van energie. Daarmee wil ik niet zeggen: al het andere mag allemaal niet, maar je moet wel kiezen. Dan zeg ik: gas en wind. En op termijn naar decentraal duurzaam. Dat is een begaanbare ontwikkelingsweg.”

Bierman: “Dus geen kolencentrales meer bouwen, maar gascentrales.”

De Haas: “De overheid moet er geen twijfel over laten bestaan dat die zesduizend megawatt wind op de Noordzee er komt. Ook dat er veel meer gas- en bio-warmtekrachtinstallaties komen. Dan komt er vanzelf een rem op kolencentrales. En uiteindelijk heeft elke wijk, elke gemeente zijn eigen energievoorziening. Hoe dichterbij hoe beter. Het is misschien wel de belangrijkste verduurzaming die we kennen: het menselijk gedrag.”

De Haas: "Ik denk dat de kans groot is dat we een flink windmolenpark voor de kust bij Scheveningen kunnen gaan bouwen."

"Als bewoners eigenaar worden van een windmolenpark op zee zou de schatkist enorm veel geld missen."

Bierman: "Ik heb een tijdlang geprobeerd mijn kinderen zo ver te krijgen dat ze de lichten uitdoen. Totdat ik zei: Ik heb gezien hoeveel stroom we in 2008 nodig hadden. Alles wat we in 2009 minder verbruiken, maak ik contant. En de helft is voor jullie..."

De Haas: "Goed idee!"

Bierman: "En je weet niet wat je ziet. Er brandt in het hele huis geen licht meer. Zo simpel. Maar ik hou zelf ook de helft, hè."

De Haas: "Hahaha, dat is nog beter dan zo'n Wattcher, zo'n meterdje waarop je kunt zien wat een computer in sluimerstand verbruikt."

Bierman: "Die kregen de kinderen van me met Sinterklaas, met een mooi gedicht erbij. Om in 2010 nog verder te gaan... Maar nog even terugkomend op je opmerking over het mixen van gas en windenergie: hoe zie je dat voor je?"

De Haas: "Dat is nog niet eens zo eenvoudig. Dan moet er in 2020 voor zesduizend mega-

watt aan windenergie op zee zijn gerealiseerd. En dan moet je zo realistisch zijn om te beseffen dat er niet altijd evenveel wind zal staan. Dan zijn gascentrales perfect, want die kun je snel in- en uitschakelen. Dat is anders dan met een kolencentrale, die niet zo snel gedoofd is, zoals je een kerncentrale eigenlijk nooit uitzet. Maar dan zit ik wel met gascentrales die ik eigenlijk zo min mogelijk wil laten draaien. En dat is best ingewikkeld, economisch gezien. Zet maar eens een nieuwe fabriek neer waarvan je zegt: daar gaan we zo min mogelijk gebruik van maken.

"Daar maak ik mij wel zorgen over. We investeren fors in wind en gas, maar we zijn voor het rendement van dat investeringsvolume wel heel afhankelijk van het overheidsbeleid. Eigenlijk is mijn flexibele gascentrale qua effect een duurzame centrale. Dat probeer ik in Den Haag vaak uit te leggen, en dat dringt langzaam maar zeker door. Natuurlijk kun je overwegen om CO₂ af te vangen bij een gascentrale, maar dat gaat ten koste van de flexibiliteit van de productie. Die flexibiliteit heb ik nodig om het weersafhankelijke patroon van wind- en zonne-energie op te kunnen vangen.

"Het overheidsbeleid moet er juist op gericht zijn om de maatschappelijke kosten van de CO₂-uitstoot door te rekenen aan hen die de uitstoot veroorzaken. Nederland moet daarbij voorop durven te lopen, zelfs al doen andere Europese landen daar niet aan mee. Ik denk dat een hogere CO₂-prijs uiteindelijk meer nieuwe industriële activiteiten genereert en meer innovatie stimuleert."

Bierman: "Je hebt vroeger met directeur Ad Van Wijk van Econcern zitten sparren om samen een groot energiebedrijf op te zetten. Toen zijn bedrijf failliet ging, heb je een aantal onderdelen van Econcern overgenomen. Hoe laat je die voormalige onderdelen hun werk doen?"

De Haas: "Ze blijven heel herkenbaar. Ecofys bijvoorbeeld is de adviespoot en kan voor ons prima beoordelen of een nieuwe ontwikkeling technisch mogelijk is voor ons. Het ligt voor de hand dat we later onderdelen van Eneco daar naar toe brengen."

Bierman: "Je gebruikt ze ook als adviseur voor je eigen strategische vragen?"

De Haas: "Ja. De vraag is: hoe ziet een energiebedrijf er over veertig jaar uit? Wordt dan 70

"Stonk CO₂ maar, dan waren we al heel wat verder."

De Haas: "De fiscus trekt aardig veel geld naar zich toe, in de energievoorziening."

DE WEDERVRAAG AAN BIERMAN

De Haas: "Nadat het bij Econcern fout is gegaan, merken wij bij banken en financiers de reactie: 'Oei, duurzame energie, dat is een gevaarlijke sector'. Wat het helemaal niet is. Sterker nog: ik denk dat je beter in duurzame energie kunt investeren dan in fossiele brandstoffen, want dat is op de lange termijn pas écht risicovol. Maar je moet wel weten in welk stukje duurzaamheid je je geld stopt. Het is mij in die hele geschiedenis met Econcern opgevallen dat er bij de financiers heel weinig eigen specialistische kennis van duurzame energie aanwezig is. Hoe kan dan nou?"

Bierman: "In windenergie doen wij al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw. Daar weten wij echt veel van. Zonne-energie doen we in Spanje. Naar biomassa wordt nu veel geld heen gesmeten, maar dat is nog erg ingewikkeld."

De Haas: "Het is onzeker als het gaat om het inkopen van biomassa uit de tropen. Maar niet bij lokale vergisting van reststoffen uit de landbouw. Dan heb je zekerheid van aanvoer. Of bij sprokkelhout, bij kleinschalige installaties."

Bierman: "Grote offshore projecten op windenergiegebied zijn voor ons niet te behappen. Dat kunnen we nooit in ons eentje. Dat gaat om zulke grote bedragen. Dan zijn we eerder manager van fondsen."

De Haas: "Kun je als bank de rol van kennis-makelaar spelen?"

Bierman: "Daar zijn we mee bezig. Met het opzetten van een fonds voor gemeenten die heel veel geld verdienen met de verkoop van Essent en Nuon. Met dat geld kunnen we investeren in duurzame energieprojecten."

De Haas: "Misschien zouden we dat wel eens kunnen combineren. Ik denk dat de kans groot is dat we een flink windmolenpark voor de kust bij Scheveningen kunnen gaan bouwen. Het mooiste zou zijn als we dat koppelen aan de

bevolking van de stad Den Haag. Met obligaties voor de bevolking, die zo een stukje eigendom kopen."

Bierman: "Daar zijn wij zeer voor in de markt. Elke straat een eigen windmolen. Die daar, die is van het Oranjeplein!"

De Haas: "Het gaat nu al zo, wist je dat? Er ligt vanuit de Haagse Vogelwijk een verzoek om de bewoners een windmolen van ons daar te laten adopteren. Er zitten hele gisse rekenaars bij. Die hebben gezien dat als je je eigen stroom opwekt, je dan ook minder kosten hebt. Dat scheelt veel, op een businesscase."

Bierman: "Een windmolenboer verkoopt zijn stroom voor misschien tien cent aan het net, maar een consument betaalt al gauw een kwartje, dertig cent voor diezelfde stroom. Dat komt door de kosten van transport, maar vooral ook door de belasting."

De Haas: "Het moet kunnen: 600 duizend inwoners van hun eigen stroom voorzien. Als ik een offshore park van vijfhonderd megawatt beschouw als particulier eigendom van de bewoners van Den Haag, dan zou de schatkist enorm veel geld missen. Maar als we het zo doen, heb ik ook stukken minder subsidie nodig."

Bierman: "De fiscus hoeft alleen te erkennen dat er vrijstelling is."

De Haas: "Dat scheelt 30 procent op de factuur. De fiscus trekt aardig veel geld naar zich toe, in de energievoorziening."

Bierman: "De fiscus krijgt dus minder, maar de Staat hoeft ook minder subsidie te verlenen."

De Haas: "En je stimuleert het eigen energiebezit. Denk ook eens aan Amsterdam, Rotterdam. Al die windmolenparken op de Noordzee gaan we gewoon aan de bewoners van de steden verkopen!" ■

www.eneco.nl